

ΕΠΙΣΚΕΨΗ ΣΤΗΝ ΠΥΡΟΠΛΗΚΤΗ ΕΥΒΟΙΑ

Στο διάστημα 3-5 Ιουλίου 2008 ο Συνήγορος του Πολίτη Γιώργος Καμίνης, συνοδευόμενος από τους Βοηθούς Συνηγόρους Γιάννη Σακέλλη και Χρύσα Χατζή, καθώς και από κλιμάκιο επιστημόνων της Ανεξάρτητης Αρχής επισκέφτηκε τις πληγείσες από τις καταστρεπτικές πυρκαγιές του θέρους 2007 περιοχές του Ν. Εύβοιας. Η επίσκεψη εντάσσεται στο πλαίσιο αυτεπάγγελτης έρευνας που διεξάγει η Ανεξάρτητη Αρχή, προκειμένου να διακριβωθούν τα μέτρα που έχουν ληφθεί ή πρόκειται να ληφθούν : α) για τους πυροπαθείς, β) προς αποκατάσταση των πληγείσων περιοχών, και γ) προς αποτροπή παρόμοιων καταστρεπτικών φαινομένων.

Η επίσκεψη ξεκίνησε από τη Χαλκίδα όπου διεξήχθη **σύσκεψη** του Συνηγόρου του Πολίτη με : τον Νομάρχη, τις δημοτικές αρχές¹, φορείς και υπηρεσίες της κεντρικής διοίκησης, της Περιφέρειας και της τοπικής αυτοδιοίκησης που εμπλέκονται στις διαδικασίες αποκατάστασης και πρόληψης (Οργανισμός Ελληνικών Γεωργικών Ασφαλίσεων - ΕΛΓΑ, Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας, ΟΓΑ, Διεύθυνση Δασών, Πυροσβεστική Υπηρεσία κ.α.). Από τη συζήτηση που ακολούθησε και την ανταλλαγή απόψεων, προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

1) Ως προς την αποκατάσταση των περιοχών και την πρόληψη των πυρκαγιών:

- Σύμφωνα με την Πυροσβεστική Υπηρεσία, οι κυριότερες αιτίες πυρκαγιών είναι οι ΧΑΔΑ (Χώροι Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων – χωματερές) και το πεπαλαιωμένο δίκτυο της ΔΕΗ (σπινθήρες- βραχυκυκλώματα πυλώνων, έλλειψη καθαρισμού γύρω από τους στύλους).
- Ως προς τους ΧΑΔΑ, για τους οποίους οι Δήμοι επικαλέστηκαν ανεπάρκεια μέσω και προσωπικού, αναφέρθηκε ότι λειτουργούν χωρίς φύλαξη και πυρασφάλεια, με αποτέλεσμα να εκδηλώνονται, σε εβδομαδιαία σχεδόν βάση, μικρής ή μεγάλης έκτασης, πυρκαγιές². Το σχέδιο μείωσης των ΧΑΔΑ και η αντικατάστασή τους από ΧΥΤΑ (Χώρους Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων) ή ΧΥΤΥ (Χώρους Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων), δεν έχει προχωρήσει σε ικανοποιητικό βαθμό, ενώ ενδεικτικό είναι ότι στη Νότια Εύβοια δεν υπάρχει ΧΥΤΑ. Ο Συνήγορος του Πολίτη επεσήμανε ότι η φύλαξη των υφιστάμενων ΧΑΔΑ, έως ότου κλείσουν, με διαρκείς περιπολίες δημοτικού προσωπικού αλλά και η τήρηση των προβλεπομένων μέτρων πυρασφάλειας, πρέπει να αποτελεί προτεραιότητα για όλους τους δήμους.
- Κοινό συμπέρασμα της σύσκεψης ήταν η έλλειψη δασικού οδικού δικτύου και αντιπυρικών ζωνών (μη διάνοιξη αλλά και πλημμελής συντήρηση του ήδη υπάρχοντος δικτύου, με αποτέλεσμα οι δασικοί δρόμοι να έχουν «κλείσει» από τη βλάστηση). Είναι χαρακτηριστικό ότι ο εκπρόσωπος της Πυροσβεστικής Υπηρεσίας δήλωσε ότι κατά την πτήση με ελικόπτερο διαπίστωσε επανένωση των δασικών εκτάσεων, καθώς οι αντιπυρικές ζώνες έχουν καλυφθεί από βλάστηση. Οι σχετικές μελέτες της Διεύθυνσης Δασών (Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας) δεν έχουν προχωρήσει, λόγω έλλειψης χρηματοδότησης από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης.
- Για τον ίδιο λόγο δεν έχουν γίνει αντιπλημμυρικά έργα στο νομό. Έχουν εκτελεστεί μόνον μικρής έκτασης αντιδιαβρωτικά έργα, τα οποία, όμως, έχουν περιορισμένο χρόνο ζωής και σε καμία περίπτωση δεν αντικαθιστούν τα αντιπλημμυρικά. Το γεγονός ότι δεν σημειώθηκαν μεγάλες καταστροφές από πλημμυρικά φαινόμενα κατά

¹ Ανταποκρίθηκαν στην πρόσκληση του Συνηγόρου του Πολίτη οι Δήμοι Αμαρυνθίων, Ανθηδόνας, Διρφύων, Ερέτριας, Κηρέως, Κονιστρών, Μαρμαρίου, Νηλέως, Ταμυνέων, Χαλκιδέων και η Κοινότητα Καφηρέως.

² Μάλιστα, κατά τη διάρκεια της σύσκεψης στη Χαλκίδα, εκδηλώθηκε πυρκαγιά στον Χ.Α.Δ.Α. του Δ.Κύμης, στον οποίο συγκεντρώνονται και τα απορρίμματα του Δ.Κονιστρών.

τη διάρκεια του φετινού χειμώνα, οφείλεται αποκλειστικά στο ότι οι βροχοπτώσεις ήταν περιορισμένες.

- Σημαντικό μέτρο αναγέννησης του κατεστραμμένου δασικού και αγροτικού περιβάλλοντος αποτελεί η κηρυχθείσα απαγόρευση της βόσκησης στις πυρόπληκτες περιοχές. Μέτρο, όμως που εφαρμόζεται πλημμελώς, λόγω έλλειψης ανθρώπινου δυναμικού για την περιφρούρηση των καμένων εκτάσεων.
- Οι Δήμοι ισχυρίστηκαν ότι δεν υπάρχει νομοθετικό πλαίσιο, ώστε να μπορούν να παρέμβουν προληπτικά σε περιφραγμένα ακίνητα ιδιωτών, οι οποίοι παραλείπουν να καθαρίσουν τα οιζικόπεδά τους από ξερά χόρτα και εύφλεκτα υλικά.
- Είναι έκδηλη η ανησυχία των τοπικών κοινωνιών για την απουσία πυροσβεστικών οχημάτων μόνιμα σταθμευμένων σε κομβικά σημεία πλησίον των χωριών, έτσι ώστε να έχουν τη δυνατότητα άμεσης επέμβασης σε περίπτωση εκδήλωσης πυρκαγιάς. Χαρακτηριστική περίπτωση ο Μίστρος Δ.Διρφύων, όπου τα οχήματα θα χρειαστούν μισή ώρα μέχρι το χωριό και στη συνέχεια πολύ περισσότερο χρόνο για να εισέλθουν στο δάσος. Ωστόσο, σε δύο τουλάχιστον περιπτώσεις, δηλαδή στο Δήμο Ερέτριας και στην Κοινότητα Καφηρέα, υπάρχει μόνιμη στάθμευση πυροσβεστικού οχήματος με επιτόπια αλλαγή βάρδιας.

2) Ως προς τα μέτρα ενίσχυσης των πυροπαθών:

- Οι αποζημιώσεις του ΕΛ.Γ.Α., για το σύνολο των γεωκτηνοτροφικών δραστηριοτήτων που επλήγησαν από τις πυρκαγιές, φαίνεται να εκταμιεύονται με ικανοποιητικό ρυθμό, πλην όμως, σε πολλές περιπτώσεις έχουν καταγραφεί, μέσα και από αναφορές που υπέβαλαν πυρόπληκτοι στον Συνήγορο, καθυστερήσεις και άλλες δυσλειτουργίες (απόρριψη αιτήσεων, κακή ενημέρωση ως προς τη διαδικασία και τις προθεσμίες), οι οποίες βεβαίως θα αποτελέσουν αντικείμενο περαιτέρω έρευνας από τον Συνήγορο του Πολίτη, προκειμένου να αποτυπωθεί, στο μέτρο του δυνατού, η ακριβής κατάσταση.
- Απρόσκοπτα και χωρίς να παρουσιαστούν προβλήματα ή παράπονα, ολοκληρώθηκε η διαδικασία χορήγησης των ενισχύσεων των 3.000 ευρώ, σε κάθε οικογένεια μόνιμου κάτοικου πυρόπληκτης περιοχής καθώς και οι υπόλοιπες έκτακτες ενισχύσεις (επιδόματα ανεργίας ΟΑΕΔ, μηνιαία σύνταξη από τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης). Ενδεικτικά, όπως αναφέρθηκε από την Προϊσταμένη του Κλάδου Μητρώου Συνταξιούχων και Πληρωμής Συντάξεων του ΟΓΑ, για τον Νομό Ευβοίας, 6276 συνταξιούχοι του Οργανισμού έλαβαν την έκτακτη οικονομική ενίσχυση και το ύψος της δαπάνης ανήλθε σε 2.068.895,12 ευρώ.

Κατά τη δεύτερη ημέρα, το κλιμάκιο του Συνήγορου επισκέφτηκε ενδεικτικά κάποιους από τους οικισμούς που υπέστησαν μεγάλες καταστροφές, συγκεκριμένα τα χωριά **Τραχήλι (Δήμος Ταμνών), Κρεμαστό (Δήμος Κονιστρών) και Μίστρος (Δήμος Διρφύων)**. Από την επίσκεψη, η οποία περιλάμβανε ανοιχτή συζήτηση με τους πολίτες, συμπλήρωση ερωτηματολογίων και παραλαβή αναφορών, προέκυψαν οι ακόλουθες διαπιστώσεις:

- Από κατοίκους του Κρεμαστού αναφέρθηκε ότι οι αποζημιώσεις για τις πυρόπληκτες οικίες δεν έχουν αποδοθεί, καθώς η διαδικασία έχει καθυστερήσει τόσο λόγω γραφειοκρατίας όσο και λόγω μη έγκαιρης ανεύρεσης μηχανικού που θα συντάσσει τις σχετικές εκθέσεις. Οι εγκεκριμένες αμοιβές των μηχανικών για τη συγκεκριμένη εργασία δεν κρίθηκαν ικανοποιητικές. Έτσι, πολλές οικογένειες αναγκάστηκαν να διαμείνουν σε container κατά τη διάρκεια του χειμώνα και, δυστυχώς, παραμένουν εκεί μέχρι σήμερα.
- Αποζημιώσεις για τις γεωργικές καλλιέργειες προβλέφθηκαν αποκλειστικά για μόνιμους κατοίκους, κατ' επάγγελμα αγρότες και με ελάχιστο όριο ελαιόδενδρων ανά αγρόκτημα, με αποτέλεσμα τμήμα των καλλιεργειών να μην αποζημιωθεί.
- Στο δ.δ. Τραχηλίου παρατηρήθηκαν ελλιπής ενημέρωση των κατοίκων για τη διαδικασία που πρέπει να ακολουθήσουν για ενστάσεις κ.λ.π. προς τον ΕΛΓΑ. Ο

Συνήγορος επισήμανε την ανάγκη οι δημοτικές αρχές να διασφαλίζουν τη συστηματική ενημέρωση των κατοίκων, κυρίως του γηραιού πληθυσμού που κατοικεί σε απομονωμένες περιοχές.

- Πολίτες έθεσαν το θέμα των αποζημιώσεων του ΕΛΓΑ, σε ζωοτροφές, οι οποίες, όπως υποστήριξαν, αν και θα έπρεπε να χορηγηθούν μόνο σε κτηνοτρόφους που είχαν ζώα ελεύθερης βοσκής για την προστασία των υπό αναδάσωση περιοχών, σε αρκετές περιπτώσεις χορηγήθηκαν σε κτηνοτροφικές επιχειρήσεις που έτσι και αλλιώς δεν διέθεταν ζώα ελεύθερης βοσκής.
- Από την επικοινωνία με τους πολίτες, αλλά και από τα ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν, προέκυψε ότι λειτουργούν θετικότερα οι δομές των ΚΕΠ και το πρόγραμμα «Βοήθεια στο Σπίτι», οι οποίες και συνέδραμαν αποφασιστικά, στο μέτρο των αρμοδιοτήτων καθεμιάς, στην αντιμετώπιση των δύσκολων συνθηκών που προκάλεσαν οι πυρκαγιές.
- Ως σημαντικότερο κοινωνικό πρόβλημα θεωρείται η ανεργία και ιδιαίτερος η ανεργία των νέων που ουσιαστικά τους διώχνει από τους τόπους καταγωγής τους.
- Στο **Μίστρο**, το κλιμάκιο ήρθε σε επαφή και με τις οικογένειες των πέντε θυμάτων που είχαν εγκλωβισθεί στο δάσος και δέχθηκε αναφορές, με μοναδικό αίτημα την ολοκλήρωση της διαδικασίας διορισμού τους ως συγγενείς θανάτου εξαιτίας των πυρκαγιών, σύμφωνα με τη σχετική υπουργική απόφαση. Συγκεκριμένα, όπως μας ανέφεραν αν και έχουν καταθέσει σχετικές αιτήσεις, δεν είχαν έως τότε καμία ενημέρωση για την εξέλιξη της υπόθεσής τους.

Την τρίτη ημέρα το κλιμάκιο επισκέφτηκε τα **Στύρα** Ευβοίας³, όπου είχε την ευκαιρία να συνομιλήσει με τη Δήμαρχο καθώς και με γεωπόνο της αρμόδιας υπηρεσίας της Ν.Α.

- Κατά τη συνάντηση, έγινε εκ νέου μνεία για τον τρόπο χορήγησης των ζωοτροφών, (βλ. παραπάνω) και η καταπολέμηση της υπερβόσκησης συνδέθηκε με το αίτημα συνέχισης της χορηγίας ζωοτροφών. Επισημάνθηκε η ανεπάρκεια συντήρησης και καθαρισμού του δικτύου της ΔΕΗ, η ανεπάρκεια εποχιακού προσωπικού πυρασφάλειας, που θα έπρεπε να είναι σε τετράμηνη τουλάχιστον βάση, και αγροφυλάκων των Δήμων καθώς και η ανάγκη διαρκούς ενημέρωσης του αγροτικού πληθυσμού από γεωπόνους. Θετικό μέτρο που έχει ληφθεί στον συγκεκριμένο Δήμο είναι η εγκατάσταση γεννητριών για την άντληση νερού, έτσι ώστε, κατά την πιθανή κατάρρευση του δικτύου ηλεκτροδότησης, να μην επηρεάζεται η δυνατότητα τροφοδοσίας των πυροσβεστικών οχημάτων. Ο Συνήγορος διαπίστωσε το άκρως ανησυχητικό φαινόμενο, ότι οι κατεστραμμένοι από την περσινή πυρκαγιά πυλώνες της ΔΕΗ δεν έχουν αντικατασταθεί.

ΓΕΝΙΚΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΗ

Η περσινή τραγική εμπειρία δεν φαίνεται να έχει επαρκώς αξιοποιηθεί προκειμένου να ληφθούν ουσιαστικά και αποτελεσματικά μέτρα για την πρόληψη παρόμοιων καταστροφών στο μέλλον. Ο τρόπος αναδάσωσης που ακολουθείται στο Νομό Εύβοιας, κατόπιν σχετικής μελέτης του Γεωπονικού Πανεπιστημίου (τα προτεινόμενα μέτρα αποκατάστασης της οποίας δεν γνωρίζουμε σε ποιόν βαθμό έχουν υλοποιηθεί) είναι αυτός της φυσικής αναγέννησης, ο οποίος πρέπει να υποβοηθηθεί με τη δημιουργία και την ικανοποιητική λειτουργία όλων των δομών και τη λήψη προληπτικών μέτρων, που θα αποτρέψουν την επανάληψη παρόμοιων καταστρεπτικών γεγονότων στο μέλλον.

³ Ο Συνήγορος του Πολίτη διερωτάται εάν η καμμένη έκταση του Δήμου ήταν 90 χιλιάδες στρέμματα, όπως αναφέρθηκε στη συνάντηση ή 58 όπως αναφέρει η απόφαση αναδάσωσης, η οποία είχε εκδοθεί τον Δεκέμβριο δηλαδή εγκαίρως αλλά καθυστέρησε να δημοσιευθεί (ΦΕΚ Δ'239/28-5-2008).

Ανακεφαλαιώνοντας, προκύπτει δυστυχώς ότι τα βασικότερα άμεσα μέτρα πυροπροστασίας είτε δεν έχουν εφαρμοστεί είτε εφαρμόζονται πλημμελώς. Ειδικότερα :

- Δεν έχουν διανοιγεί δασικοί δρόμοι και αντιπυρικές ζώνες και δεν έχουν κατασκευαστεί αντιπλημμυρικά έργα, καθώς δεν υπάρχει χρηματοδότηση των σχετικών μελετών
- Χρειάζεται συντήρηση και αντικατάσταση του πεπαλαιωμένου δικτύου της ΔΕΗ, καθαρισμός από ξερά χόρτα κλ.π. του χώρου γύρω από τους στύλους της ΔΕΗ. Αντικατάσταση των στύλων που έχουν καεί.
- Φύλαξη και μέτρα ασφαλείας (υδροφόρες κλπ.) των χωματερών, που δυστυχώς συνεχίζουν να υφίστανται, πρέπει να αποτελέσουν την άμεση προτεραιότητα όλων των δημοτικών αρχών.⁴
- Δεν υπάρχει επάρκεια προσωπικού και μέσων της πυροσβεστικής υπηρεσίας, μολονότι αυτή οφείλει να έχει σε ετοιμότητα οχήματα διάσπαρτα σε θέσεις-κλειδιά σε κάθε Δήμο, ώστε να μπορέσει να αντιμετωπίσει εστίες πυρκαγιάς άμα τη γενέσει τους.

Προκειμένου, ωστόσο, να καταστεί δυνατή τόσο η υλοποίηση των μέτρων αποκατάστασης όσο και η εφαρμογή των προληπτικών σχεδιασμών απαιτείται συντονισμός δράσης όλων των αρμοδίων φορέων και επαρκής χρηματοδότηση.

Ο Συνήγορος του Πολίτη καταγράφει με την παρούσα έκθεση τις διαπιστώσεις του από την πρόσφατη επίσκεψή του στην Εύβοια και τις αποστέλλει σε όλες τις συναρμόδιες υπηρεσίες, προκειμένου να διατυπώσουν τις απόψεις τους για την αποτελεσματικότερη ενίσχυση των πυροπαθών, την άμεση λήψη μέτρων πυροπροστασίας και την υλοποίηση των μέτρων αποκατάστασης του περιβάλλοντος.

⁴ Ο Συνήγορος σχεδιάζει να αναφερθεί πιο συγκεκριμένα και αναλυτικά στο σημαντικό πρόβλημα της διαχείρισης των απορριμμάτων, όπως αυτό προκύπτει από αναφορές πολιτών από όλη τη χώρα.